

BUSKERUD
FYLKESKOMMUNE

ARKIV

Inst. for Arkeologi, Kunsthistorie og Numismatikk	
Universitetet i Oslo	
Saksb.: JHL	Kopi:
15 SEPT 1998	
Ark.: 0622-193	
Saksnr.: 98/5829	Dok. nr.: 1

Krødsherad kommune
Teknisk etat
3536 NORESUND

Kulturavdelingen
Kulturvern

Saksbeh: Knut Paasche
Dir. tlf: 32808593
Telefaks: 32808672
Vår ref: 98/688-4 (Oppgis ved henv.)
Arkivkode: 650.714.
Vår dato: 08.09.98

Deres dato:
Deres ref:

KULTURMINNEREGISTRERING AV REGULERINGSPLAN FOR ØVRE GLASRUD, GBNR. 193/ 2, KRØDSHERAD KOMMUNE.

Ovennevnte område er nå befart. I tillegg til den bevaringsverdige bygningsmiljøet, med tilhørende spor etter gårdsdrift fra forrige og dette århundrede, ble det registrert spor også etter gårdsdrift fra førreformatorisk tid. Det ble ikke funnet spor etter bygninger fra denne eldste perioden.

De eldste sporene etter gårdsdrift ligger i utmarka i den sydøstlige halvdel av planområdet og består av det som arkeologisk kalles fossil åkermark (R1, se vedlagt kopi av ØK-kart med kartavmerking)). Dette er små rydningsrøyser med tilhørende små åkerlapper eller rydninger (i alt 20-25 røyser). Dette er spor etter jordbruk som kan føres tilbake til tida før Svartedauden i 1349-50 og etter all sannsynlighet også lenger tilbake en dette. I så fall er dette åkre som har ligget øde da gården ble tatt opp igjen på midten av 1800-tallet. I tillegg til den fossile åkermarka ble det registrert to kullgroper innenfor reguleringsområdet R2 og R3. Disse er også begge automatisk fredete kulturminner.

I forslaget til reguleringsplan, er tunet og den delen av innmarka som ligger sørøst for tunet og er i visuell kontakt med dette, foreslått regulert til spesialområde med formål bevaring. Vi har selv vært med å foreslå den avgrensningen som vises i forslag til plan. Etter befaringer av arkeologer og kulturvernkonsulent for nyere tids kulturminner har vi kommet fram til at dette området bør utvides betydelig.

Ved nærmere undersøkelser av landskapet også utenfor eksisterende jordbruksområde (eng) finner vi at det inneholder mange kulturminner. Dette er i hovedsak spor etter et førmaskinelt jordbruk, med rydningsrøyser, steingjerder og eldre dyrkningsspor som åkerreiner. Her er det i dag skog, noe er ungskog/kratt (første generasjon), mens det på andre deler av arealet er stor skog, dels første generasjon, dels annen generasjon eller eldre. Mange av kulturminnene er godt synlige i landskapet. Her er altså spor fra flere århundres jordbruk, representert ved et tun med omliggende jordbrukslandskap. Vi anser dette for å være representativt for mindre bruk i midtre og nedre deler av Buskerud. Et slikt landskap i tilknytning til et godt bevart tun er i dag sjeldent. Vi antar det er svært få, om noen, andre bruk i Krødsherad som har tilsvarende kvaliteter. Verneverdien er høy, begrunnet både med kunnskapsverdi, opplevelsesverdi og pedagogisk potensiale.

Vi vil anbefale at et område som avgrenses på følgende måte reguleres til spesialområde med formål bevaring etter plan- og bygningslovens § 25.6: eiendomsgrense mot nedre Glasrud 193/1 i sør, skogkanten i vest, planlagt gårdsvei i nord og eiendomsgrense mot Hestehagen 193/3 i øst. Et areal i østre del av eiendommen som planlegges benyttet til nytt uthus, bør legges utenfor verneområdet. Vi

har nå gått veitraseen og kunne konstatere at noen få rydningsrøyser av relativt ny dato (1800-tallet) vil bli berørt av veien. Dette må vurderes som akseptabelt.

Spørsmålet om hva en kan gjøre og ikke gjøre i et slikt spesialområde vil naturligvis dukke opp. Enkelte ting som fjerning av bygninger eller andre kulturminner (f.eks. rydningsrøyser) vil en få klart svar på i reguleringsbestemmelsene. Andre ting som driftsform eller grad av tilbakeføring av landskapet, dvs. rydding av skog, kan ikke reguleringsbestemmelsene gi detaljert informasjon om. Vi ser det derfor som en stor fordel om det kan lages en skjøtselsplan for området. Dette bør tas med i reguleringsbestemmelsene. Vi gjør nå forsøk på å undersøke hvem som kan lage en slik plan. Det er viktig at det ikke drives maskinell skogsdrift, foretas gravning eller andre markarbeider innenfor spesialområdet.

For ordens skyld gjør vi oppmerksom på at vi vil ha innsigelse til planen dersom våre anbefalinger om regulering til spesialområde med formål bevaring ikke blir fulgt. De automatisk fredete kulturminnene området med fossilt åkerlandskap og de to kullgropene må legges ut som spesialområde i følge plan og bygningsloven § 25. Det er viktig at de tre automatisk fredete kulturminnene (R1, R2 og R3) merkes med egen signatur. Dette selv om de blir liggende innenfor det området som blir merket spesialområde kultur.

Dersom det under anleggsarbeid i området skulle dukke opp andre fredete kulturminner, må arbeidet straks stanses og kulturavdelingen varsles jfr. kulturminneloven § 8.2. Det er også viktig at endelig reguleringskart og reguleringsbestemmelser oversendes kulturavdelingen når disse har vært oppe til behandling.

Vi sender vedlagt spesifisering av regning for kulturminneregistrering i ovennevnte område til orientering. Faktura for innbetaling blir sendt fra regnskapsseksjonen snarest.

Med hilsen

Geir Helgen e f
fylkeskonservator

Knut Paasche
fylkesarkeolog

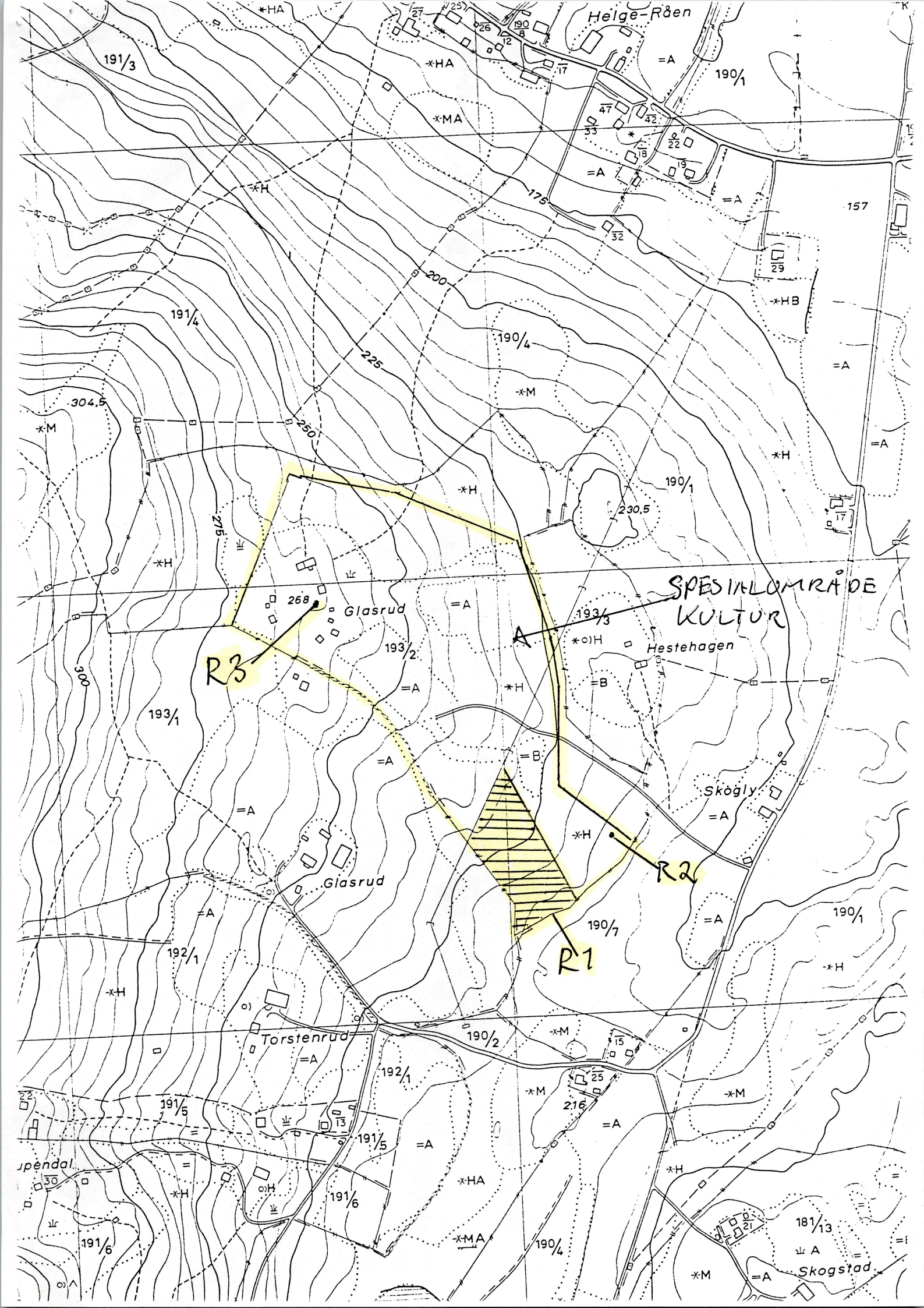
Vedlegg: 1. Kopi av ØK-kart, med avmerket automatisk fredete kulturminner, samt forslag til
Spesialområde for kultur.
2. Befaringsrapport etter kulturminneregistrering
3. Faktureringsgrunnlag

Kopi m/vedlegg 1, 2 og 3:

Riksantikvaren
Universitetes Oldsaksamling/ IAKN
Regionalutviklingsavdelingen/ her

Kopi m/ vedlegg 3:

Fylkesrevisor
Kari Wøien/ her

Helge-Råen

SPESIALOMRÅDE
KULTUR

R3

R1

R2

Glasrud

Hestehagen

Skögly

Torstenrud

Spændal

181/13

Skogstad

191/3

190/1

191/4

190/4

304,5

275

230,5

193/2

193/3

193/1

192/1

190/7

190/1

191/5

192/1

191/5

191/6

191/6

190/4

*HA

*MA

*HA

*MA

*H

*M

*M

*H

*H

*H

*H

*M

*M

*H

*HA

*H

*M

*HB

*H

*H

*M

*A

157

=A

=A

=A

=A

=A

=A

=A

=A

=A

=A

=A

=A

=A

=A

=A

=A

=A

=A

=A

=A

=A

=A

=A

=A

=A

=A

=A

=A

=A

=A

=A

=A

27

26

19

12

17

47

53

42

22

18

19

32

29

268

230,5

268

268

268

268

268

268

268

268

268

268

268

268

268

268

268

268

268

268

268

268

268

268

268

268

268

268

268

268

268

268

268

268

268

268

268

268

268

268

268

268

268

268

GLASRUD NORDRE, GNR. 193 BNR. 2, KRØDSHERAD KOMMUNE

BEFARINGSRAPPORT

Befaringer foretatt 20.05.1998, 21.05.1998 og 04.09.1998.

Befaringen 20.05.1998 ble foretatt etter henvendelse fra eier i forbindelse med planlagt restaurering.

Til stede: Morten Mørch jr. eier
Jan Rundtom, jordbrukssjef, Krødsherad kommune
Torbjørn Eggen, Kulturvernakademiet
Bård Stokke, Kulturvernakademiet
Tore Hauge, Teknologisk Institutt
Brynjulf Aasand, tømrer
Svein Solumsmoen, byggebransjen
Borger Kolbjørnsrud, tømrer
Jørn Jensen, kulturvernkonsulent i Buskerud fylkeskommune

På befaring 21.05.98 var bare Jørn Jensen til stede.

Befaringen 04.09.1998 ble foretatt fordi det under arkeologisk registrering tidligere ble funnet flere rydningsrøysler med alderdommelig utseende, og det nå var ønskelig med en bedre gjennomgang av området.

Området med de eldste røysene ble sett på. Her skal skogen (hogstmoden gran) hogges, det ble påpekt at hogsten måtte utføres forsiktig for ikke å skade røysene.

Veitraseen opp til det nye tunet ble befart. Her vil et par nyere (1800-talls ?) rydningsrøysler bli berørt. Det vil være en fordel å legge vei inn til det gamle tunet rett fra nord og ikke nordvest ned fra det nye tunet.

De planlagte kjellerne utenfor våningshuset og sommerstua ble diskutert. Dette er en bedre løsning enn å grave kjeller under husene. Det vil sikkert være behov for sprengning, det må derfor utvises forsiktighet.

Tømmerlåven kan med fordel utnyttes som husdyrrom. Om skuten på baksida skal bevares kan diskuteres nærmere. Uansett vil det være mulig å lage åpninger inn til de to høyrommene fra denne sida.

Til stede: Morten Mørch jr. eier
Knut Paasche, arkeolog, Buskerud fylkeskommune
Trude Aga Brun, arkeolog, Buskerud fylkeskommune
Knut Nørsterud, saksbehandler, Buskerud fylkeskommune
Jørn Jensen, kulturvernkonsulent, Buskerud fylkeskommune

Arkeologene hadde funnet flere rydningsrøysler av høy alder i sørøstre del av eiendommen, nedenfor det som er eller nylig har vært drevet som eng eller beite. Dette beskrives nærmere i egen beskrivelse

Det ble på befaringen også funnet flere andre røysler fra nyere tid

Denne rapporten må leses som en utdyping av uttalelse om verneverdi av 10. mars 1996.

Følgende bygninger står i tunet:

1. Våningshus. Upanelt tømmerbygning i halvannen etasje. Den står på en mur av delvis pussa naturstein, trolig bæring kun under laftehjørner. Vinduer delvis skifta i 1990-åra til nye funkisvinduer i kjøkken og kammers. I stua originale vinduer med 2x4 ruter, mot V ett vindu med stapelhengsler, mot N to vinduer med faste rammer. I 2. etasje mot N et torams vindu med krysspostutseende. I 2. etasje mot S et nytt vindu i liggende format, før var det ikke vindu her. To fløya dør med overlysvindu. To fyllinger i hver dør, øvre fylling delt i fem felt. Krum teglstein mot V, bølgeblikkplater mot Ø. Det er stikketak under. Åstak. Lengde 9,3 m., bredde 8,1 m. Bygd 1858 ifølge Norske gardsbruk.

Planløsning: i 1. etasje fireromsplan, gang med kjøkken bak, til venstre stue med kammers bak, i 2. etasje ett stort uinnreda rom åpent til røstet i S, i N ett rom med kott på sidene, tømmer i alle delevegger

Interiør 1. etasje:

- gang: umalte tømmervegger, umalt skyggepanel i himling
- kjøkken: nyere (1990-åra ?) staffpanel på yttervegger, ellers tømmervegger, skyggepanel i himling, grue murt opp av naturstein med kalkpuss (?)
- stue: umalt skyggepanel med høy fotlist, malt skyggepanel i himlingen
- kammers: malt skyggepanel på vegger og i himling

Alle dører er av sveitserstilstype med 4 fyllinger, bladhengsler.

Interiør 2. etasje:

- rom mot S: uinnreda, umalte tømmervegger, ingen himling
- rom mot N: malte tømmervegger, staffpanel i himling

Skader:

- generelt manglende vedlikehold av (gamle) vinduer, dør og tak
- noe råte i bunnstokker
- mulig mindre utglidning av mur under Ø-vegg

SEFRAK 0622-104-028

2. Sommerstue. To rom i sinklafta upanelt tømmer, røst i bindingsverk kledd med låvepanel. Empirevinduer med stapelhengsler. Tofyllingsdør. Bølgeblikkplater på taket. Lengde 8,1 m., bredde 5,7 m. Restaurert 1925 ifølge Norske gardsbruk, kan da ha blitt flytta på tunet og lafta om, med bruk av gamle vinduer og dør.

Interiør: tømmervegger, grue

SEFRAK 0622-104-033

3. Stabbur. Toetasjes tømmerstabbur med sval og ett rom i hver etasje. Utkraging av langveggene. Ikke utstikkende lafteender på frontvegg. Stabburet står på trestabber på ei grime. Krum teglstein mot S, bølgeblikkplater mot N. Gammelt bordtak under. Labankdør med stående bord. I 2. etasjes bakvegg er det et vindu med 3x3 ruter og jernsprosser på innsida. Lengde 5,9 m., bredde 4,4 m. Bygd 1854 ifølge innskrift over døra.

Skader:

- noe forskyvninger i vegg på grunn av manglende avstivning i frontvegg (?)
- mye lav på frontvegg

SEFRAK 0622-104-030

4. Stabbur. Enetasjes, ett rom i tømmer med sval som har øvre og nedre stokker i tømmer, har hatt bord festa i spor i tømmeret. Nå er den opprinnelige tømmerveggen mot svalen fjerna, det er nyere røst i bindingsverk, røst og sval kledd med låvepanel. Bølgeblikkplater på taket, stikketak under. Stabburet står på enkle trepilarer. Lengde 4,4 m. (sval 2,0 m.), bredde 3,3 m.

SEFRAK 0622-104-031

5. Låve. Tredelt tømmerlåve med tilbygd skut i bindingsverk kledd med låvepanel langs hele bakveggen. Bølgeblikkplater med stikketak under. Todelt dør til låvebru, hver av dørene er todelt. Enkel labankdør til underlåve. Den står på pilarer av naturstein. Sammenbygd med fjøs via fjøsgang i bindingsverk. Lengde 11,4 m., bredde 6,4 m., inkludert skut 8,6 m.

Skader:

- svikt i pilarer i Ø
- setningsskader i skut
- noe skader i nedre del av kledning på skut
- låvebru har falt ned

SEFRAK 0622-104-029

6. Fjøs. Tømmerfjøs, ett rom med rabbitzpuss innvendig. Vinduer med jernsprosser. Bindingsverk kledd med låvepanel på fjøsgang. Stikketak på fjøsgang, platetak på S-sida av fjøset, stikketak på N-sida. Huset står på pilarer av naturstein. Dør til å kaste ut møkka på kortveggen mot V. Sammenbygd med låve via fjøsgang. Lengde 6,9 m., inkludert fjøsgang 9,2 m., bredde 6,4 m.

Skader:

- svikt i pilarer
- dårlig tak

SEFRAK 0622-104-029

7. Stall med trev (hestestall). Tømmerbygning med stall, gang og låve nede, låverommet åpent til røstet, todelt trev. Står på pilarer av stein. Krum teglstein mot S, bølgeblikkplater mot N, stikker under. Utkraging av kortveggen mot Ø, over dørene inn. Lengde 6,4 m. i 1. etasje, bredde 5,7 m.

Skader:

- svikt i pilarene

SEFRAK 0622-104-032

8. Grisehus. Ett rom i sinklafta tømmer. Stikketak. Lengde 2,5 m., bredde 2.0 m. Flytta for restaurering 1998. Satt tilbake på plass på befaring 04.09.1998. Hele den nordre veggen består av nytt tømmer, ellers er noen stokker skifta. Det er ikke lagt taktekke.

SEFRAK 0622-104-035

9. Vedskjul. Ett rom med trev, skut i front. Upanelt tømmer. Bølgeblikkplater lagt i begynnelsen av 1990-åra, stikketak under. Står på pilarer av naturstein. Lengde 3,8 m., inkludert skut 5,6 m., bredde 4,4 m.

SEFRAK 0622-104-034

12. Do. Bindingsverk kledd med låvepanel. Bølgeblikkplater på taket. Står på pilarer av naturstein.

13. Vognskjul, trolig bygd i 1960-/1970-åra. Bindingsverk kledd med låvepanel. Pulttak tekt med aluminiumsplater. Funkisvinduer.

I skogkanten Ø for tunet, på et lite udyrka areal med noe stor stein og store trær, mest gran:

10. Kjellerbu. Ett rom i tømmer. Bølgeblikkplater på taket, stikketak under. Kjeller bygd opp av store natursteinsblokker. Renne for toffel ned til kjelleren, under døra. Golv (over kjeller) av små rundstokker. Dobbel labankdør. Lengde 4,5 m., bredde 5,0 m.

SEFRAK 0622-104-037

I skogkanten V for tunet:

11. Sommerfjøs. Ett rom i tømmer. Bølgeblikkplater på taket, stikketak under. Står på høye trepilarer mot Ø, stein mot V (det står i bakke). Lengde 4,8 m., bredde 4,8 m.

Skader:

- råte i bunnstokk mot V

SEFRAK 0622-104-036

12. Do. Bindingsverk.

13. Skjul. Bindingsverk, pulttak. Bygd midt på 1900-tallet.

Det er også et par tufter i tunet.

14. Tuft. Denne ligger NV for grisehuset, her skal det ha vært ei smie. Laftesteiner og rester etter esse er synlig.

15. Tuft. Denne ligger Ø for sommerstua. Det er en del steiner etter en mur, og antakelig rester etter ildsted.

Dette kan ha vært en tidligere sommerstue. Nåværende sommerstue er neppe særlig gammel.

Tunet har vært delvis gjengrodd med kratt, mest bjørk. Dette er nå rydda. Det er en del relativt stor lønn og rogn rundt tunet.

Skogen består av stor gran blanda med en del osp, bjørk og rogn. Det er flere store osper.

Lengst i Ø grenser nordre Glasrud til Hestehagan 193/3. Innmarka til de to bruka har vært sammenhengende, det er mye gjengrodd i Hestehagan, men noe er nylig rydda.

Andre kulturminner m.m.:

A = ask. En stor ask i kanten av innmarka er det eneste treet av dette slaget som er funnet. Den er ikke styva, men har trolig vært utsatt for toppbrekk en gang.

G = steingjerde. Langs en stor del av grensa til søre Glasrud er det et steingjerde, omkring 1 meter høyt

H = frukthage. Her er det en del epletrær og morelltrær, mange forvilla mindre morelltrær. Mellom hagen og tunet er det et stakittgjerde, mellom hagen og skogen er det skigard.

D = innmark i gjengroing

S = rydningsrøyser. De største røysene har en diameter på minst 3 meter, flere av dem har en uregelmessig (langstrakt) form. De største er S1, S2, S4 og S10. S11 ligger langs hele nedsida av tidligere innmark i SØ. Dette er en helt spesiell røys, den har en sikksakkant nederst og rett kant øverst. Den ser også ut til å være en kombinert røys og steingjerde. S3 er et felt med flere røyser, nå omgitt av stor skog.

Utenfor nåværende dyrkamark er det en del forholdsvis små rydningsrøyser.

Å = åker. Her er flere mindre åkre som er lette å oppdage på grunn av en markert kant nederst. De er gjerne forholdsvis flate og langstrakte.

BEFARINGSRAPPORTEN ER SKREVET AV KULTURVERNKONSULENT
JØRN JENSEN, BUSKERUD FYLKESKOMMUNE 20.05.1998, 21.05.1998 OG
07.09.1998

BUSKERUD
FYLKESKOMMUNE

ARKIV

INST. FOR ARKEOLOGI, KONSTHISTORIE OG NUMISMATIKK Universitetet i Oslo		
Saksb.:	15 SEPT 1998	Kopi:
Ark.:	0622-193	
Saksnr.:	98/5829	Dok. nr.: 2

Krødsherad kommune
Teknisk etat
3536 NORESUND

Kulturavdelingen
Kulturvern

Saksbeh: Knut Paasche
Dir. tlf: 32808593
Telefaks: 32808672
Vår ref: 98/688-5 (Oppgis ved henv.)
Arkivkode: 650.714.
Vår dato: 02.09.98

Deres dato:
Deres ref:

NYTT BUDSJETT I FORBINDELSE MED KULTURMINNEREGISTRERING AV REGULERINGSPLAN. ØVRE GLASRUD GNR/BNR. 193/2, KRØDSHERAD KOMMUNE

Vi har vært ute på arkeologisk registrering av reguleringsplanen. I tillegg til det meget flotte gårdslandskapet fra forrige århundrede har vi registrert en del kulturminner som ser ut til å være langt eldre. Dette er deler av gårdslandskapet fra middelalder eller eldre i form av fossil dyrket mark (rydningsrøyser mm.). Dette er automatisk fredete kulturminner som det er svært viktig å ta vare på. På denne bakgrunn må vi ha mere tid i felt for å kunne registrere dette skikkelig. Vi må derfor utvide rammene for våre registreringer, og oversender derfor et nytt og justert budsjett.

Vennligst gi skriftlig tilbakemelding med godkjenning av budsjettet, slik at vi så snart som mulig kan komme igang med arbeidet.

Med hilsen

Geir Helgen e f
fylkeskonservator

Knut Paasche
fylkesarkeolog

Vedlegg: Budsjett

Kopi m. vedlegg:

Riksantikvaren
Universitetets Oldsaksamling / IAKN
Regionalutviklingssetaten / her